

Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки
факультет культури і мистецтв
кафедра музично-практичної підготовки

Затверджено на засіданні кафедри
музично-практичної підготовки
протокол №10 від «18» квітня 2018 р.
 доц. Шиманський П. Й.

Затверджено на засіданні
Вченої ради факультету культури і
мистецтв
протокол № 4 від «05» 05 2018 р.
 проф. Гордійчук А.М.

Програма
державного екзамену
«Комплексний державний екзамен
з фахових дисциплін з методикою викладання
(за спеціалізацією «Інструментальне мистецтво»)»
ОС «Бакалавр»
(денна/заочна форми навчання)

Пояснювальна записка

Програма «Комплексного державного екзамену з фахових дисциплін з методикою викладання (за спеціалізацією «Інструментальне мистецтво», поєднує вимоги з дисциплін «Спеціальний музичний інструмент», «Інструментальний ансамблевий практикум», «Методика викладання музичного мистецтва», «Методика викладання гри на музичному інструменті», «Інструментознавство та інструментування», «Оркестровий клас» і розрахована на студентів вищих навчальних закладів III–IV рівня акредитації спеціалізації «Інструментальне мистецтво».

При підготовці державної програми враховано принцип комплексного вивчення студентами фахових дисциплін, який передбачає оволодіння ними поряд зі спеціальним музичним інструментом знаннями з основ теоретичного музикознавства, історії музичної культури, спеціалізованого фортепіано, концертмейстерського класу, художньої лабораторії народного мистецтва тощо.

У процесі комплексного державного екзамену студент повинен продемонструвати теоретичні знання та практичні навички, а саме: майстерність володіння технікою інструментального виконавства, уміння виконати інструментальний твір і створити яскравий художній образ, продемонструвати досвід роботи з інструментальним ансамблем або навички концертмейстерського класу, а також виявити належні теоретичні знання з методики викладання музичного мистецтва та дисциплін інструментального циклу. Студент повинен знати специфіку методики роботи з інструментальним ансамблем (методику роботи концертмейстера), розуміти роль диригента оркестру, володіти навичками системного аналізу ансамблевого звучання, способи вдосконалення ансамблево-виконавської та диригентської техніки. Він також повинен знати поняття строю та ансамблю у виконавстві, способи настроювання інструментального ансамблю, продемонструвати уміння роботи з інструментальним колективом над музичним твором, виявити компетентність диригента (концертмейстера) в процесі розучування твору з інструментальним ансамблем тощо.

Теоретична складова комплексного державного екзамену спрямована на виявлення рівня підготовки випускника як майбутнього вчителя музичного мистецтва, викладача дисциплін інструментального виконавського циклу, музиканта-просвітителя, музиканта-вихователя, активного провідника новітніх тенденцій та прогресивних методів музичної педагогіки у музично-освітніх закладах різних рівнів і типів. Під час складання іспиту студент має продемонструвати знання та розуміння важливих завдань, що стосуються поліпшення якості навчання та виховання молодого покоління громадян України, основних положень теорії та методики музичного виховання в сучасній школі, знання провідних світових тенденцій у галузі музичної освіти та виховання, розуміння методологічних засад викладання музичного мистецтва в загальноосвітніх навчальних закладах, знання інноваційних

форм, методів та прийомів викладання музики у сучасній школі. Крім цього, студент повинен продемонструвати теоретичні знання з методики викладання дисциплін інструментального виконавського циклу — основні підходи з розвитку техніки гри на музичному інструменті, опанування прийомами гри в інструментальному ансамблі і технікою оркестрового диригування, розуміння жанрової специфіки інструментального виконавства, знання загальних підходів і рекомендацій до практичної роботи з інструментальним ансамблем.

Практична складова комплексного державного екзамену покликана виявити підготовку випускника як майбутнього керівника інструментального ансамблю, його володіння широким діапазоном прийомів і штрихів інструментально-ансамблевого виконавства та диригентських навичок, виконувати інструментальні твори з солістами і без солістів, створювати переконливі художні образи. Як керівник музичного колективу випускник повинен показати уміння роботи з інструментальним ансамблем, зокрема — навички настроювання колективу, ефективної роботи над звучанням кожної з партій, уміння досягати динамічної та тембрової збалансованості звучання, артикуляційної і метро-ритмічної чіткості виконання тощо.

У процесі складання «Комплексного державного екзамену з фахових дисциплін з методикою викладання (за спеціалізацією «Інструментальне мистецтво»)» студент повинен продемонструвати:

- володіння прийомами техніки гри на музичному інструменті та диригування оркестром, емоційно-динамічною виразністю оркестрового виконання;
- опанування широким діапазоном прийомів і штрихів оркестрового виконавства;
- уміння «чути інтонацію» як вираження змісту музичного твору, аналізувати інтонаційний ряд твору через зіставлення різних мелодичних ліній, ритмічних фігур, тембро-фактурних пластів;
- здатність створювати художній образ, розкривати задум інструментального твору у всіх аспектах прояву художнього образу — музично-інтонаційному, інтелектуально-емоційному, пластично-сценічному;
- вміння співпраці з солістом та концертмейстером;
- навички мануальної техніки оркестрового диригента та читання оркестрової партитури;
- знання основних положень теорії та методики музичного виховання в сучасній школі, розуміння провідних світових тенденцій у галузі музичної освіти та виховання;
- здатність осмислення базових методологічних засад викладання музичного мистецтва, володіння інноваційними формами, методами та прийомами викладання музики в школі;

- знання основних підходів до розвитку виконавської техніки, методику вивчення дисциплін інструментального виконавського циклу, розуміння жанрової специфіки інструментального мистецтва;
- знання способів настроювання оркестру та вдосконалення інструментально-ансамблевої техніки у оркестровому виконавстві;
- уміння роботи з колективом над музичним твором в плані дотримання чистоти інтонування, збалансованості ансамблю, відповідності темпів, штрихів, логіки фразування;
- навички настроювання оркестру, ефективної роботи над звучанням кожної з партій, уміння досягати динамічної та тембрової збалансованості звучання, артикуляційної і метро-ритмічної чіткості виконання.

Загальні вимоги до «Комплексного державного екзамену з фахових дисциплін з методикою викладання (за спеціалізацією «Інструментальне мистецтво»):

Комплексний державний екзамен містить два етапи і демонструє знання і навички з різних форм роботи:

- 1) гра на музичному інструменті (виконання трьох різнохарактерних творів — поліфонія, крупна форма, п'еса);
- 2) відповіді на два усні питання по білетах (з методики викладання гри на музичному інструменті);

Критерії оцінювання «Комплексного державного екзамену з фахових дисциплін з методикою викладання (за спеціалізацією «Інструментальне мистецтво»)

А 90–100 (відмінно)	Досконале володіння технікою інструментального виконавства. Відтворення художнього образу твору, яскраве відображення засобів художньої виразності (темп, ритм, агогіка, динаміка, штрихи, тощо). Виконання різнохарактерних та різножанрових творів на високому рівні володіння виконавською технікою. Глибокі теоретичні знання, логіка мислення, різнобічна інформаційна обізнаність, уміння систематизувати та класифікувати явища і процеси з методики викладання гри на музичному інструменті та дисциплін інструментального виконавського циклу, широкий світогляд та розуміння сучасних підходів в музичній педагогіці.
В 82–89 (добре)	Достатнє володіння технікою гри на музичному інструменті. Деякі неточності у розкритті характеру твору, фразуванні, динамічних відтінках, звуковеденні, роботі з

інструментальним ансамблем над інтонуванням, деяка невідповідність стильовій інтерпретації твору. У цілому виконання творів здійснено на достатньому рівні. Достатні теоретичні знання, логіка мислення, належна інформаційна обізнаність, уміння систематизувати явища і процеси з методики викладання гри на музичному інструменті та дисциплін інструментального виконавського циклу, розуміння сучасних підходів в музичній педагогіці.

- C 75–81
(добре) Достатні уміння і навички техніки інструментального виконавства, несуттєві недоліки у досягненні цілісності драматургічної концепції. Спроби власної інтерпретації творів. Достатні теоретичні знання та інформаційна обізнаність з методики викладання гри на музичному інструменті, розуміння сучасних підходів в музичній педагогіці.
- D 67–74
(задовільно) Посереднє володіння уміннями і навичками гри на музичному інструменті, значні неточності у розкритті інтонаційного змісту твору. Суттєві неточності у сфері інтонування та драматургічній концепції твору. Фрагментарні теоретичні знання з методики викладання гри на музичному інструменті.
- E 60–66
(задовільно) Елементарні навички техніки інструментального виконавства. Суттєві неточності у виконанні твору. Загальна обізнаність з методики викладання гри на музичному інструменті.
- FX 35–59
(незадовільно) Дуже слабе володіння технікою гри на інструменті. Безініціативність, пасивність. Мінімальні знання з методики викладання гри на музичному інструменті.

РЕКОМЕНДОВАНІ ТВОРИ ДЛЯ ГРИ НА МУЗИЧНОМУ ІНСТРУМЕНТІ

Акордеон, баян

1. А. Білошицький. «Іспанська сюїта».
2. П. Дайро. Фантазія-рапсодія.
3. Є. Дербенко. «П'ять лубочних картин».
4. В. Золотарьов. Камерна сюїта.
5. Ф.Жюст. Три п'єси для акордеона соло.

6. Ф. Ліст. Рапсодія №2. Переклад В.Кулагіна.
7. Т. Лундквіст. Тема з варіаціями.
8. Ф. Мендельсон. Рондо-капріччіозо.
9. М. Мерле. Картинки до казок М. Еме.
10. Ю. Пешков. Сюїта «Ретро».
11. К. Сіманський. Концертний триптих.

Фортепіано

1. Й. Брамс. Капріччіо, балади, рапсодії, інтермецо.
2. К. Вебер. «Запрошення до танцю».
3. Е. Гріг. П'єси.
4. В.А. Моцарт-Ф. Ліст. Парафрази.
5. Я. Степовий. Фантазія.
6. Ф. Шопен. Вальси.
7. Ф. Шуберт. Експромти тв.90, музичні моменти тв.94.
8. Ф. Шуман. Симфонічні етюд. Арабески. Листки з альбому.
9. С. Людкевич. «Елегія. Тема з варіаціями для фортепіано».
10. Б. Сметана. «Чеські танці», «Поетичні польки».
11. С. Рахманінов. «Музичні моменти».
12. Дж. Гершвін. Три прелюдії.
13. Б. Барток. «Румунські колядки». Дві елегії.

Бандура

1. О. Герасименко. Фантазія.
2. М. Дремлюга. Сюїта.
3. К. Мясков. Фантазія на українські теми.
4. О. Герасименко. Камерна сюїта для бандури та фортепіано.
5. В. Зубицький. Серенада.

Саксофон

1. О. Глазунов. Концерт
2. О. Флярковський. Концерт
3. М. Кажлаєв. Концерт
4. П. Дюбуа. Концертна п'єса
5. М. Раухвергер. Концерт
6. З. Сіара. Соната в стилі джаз
7. О. Кремлевський. Концертино
8. Е. Боцца. Інтермецо та танець
9. Ч. Паркер. «Не залишай Нью-Йорк»
10. Д. Мійо. Скарамуш

Гітара

1. С. Барбер Концерт для скрипки
2. Н. Афанасьєв Концерт
3. Й. Бах Концерт
4. Е. Віла Лобос Соната-фантазія
5. Дж. Гершвін 5 фрагментів з оп. «Поргі та Бес»
6. Г. Гендель Сонати
7. Л. Грабовський Концертні п'єси для гітари
8. Д. Кобалєвський Концерт
9. Класична музика для гітари і фортепіано

Питання з «Методики вкладання гри на музичному інструменті»

1. Принципи виховання та навчання.
2. Планування навчальної і виховної роботи.
3. Підготовка педагога до уроку.
4. Планування уроку.
5. Структура уроку.
6. Методи викладання.
7. Значення повторного репертуару. Естрадне хвилювання.
8. Робота над музичним твором.
9. Розвиток музично-виконавського мислення учнів ДМШ.
10. Розвиток виконавської техніки учнів ДМШ.
11. Форми та методи самостійної роботи учня.
12. Техніка звуковидобування.
13. Постановка рук.
14. Формування творчих здібностей в учнів молодших класів ДМШ.
15. Робота над штрихами.
16. Робота над динамікою.
17. Виховання аплікатурного мислення в учнів ДМШ.
18. Проблеми ведення та зміни міху (зміни руху смичка, педалізації, дихання).
19. Артикуляція як важливий фактор виконавства.
20. Мета та завдання педагога ДМШ по організації навчально-виховного процесу.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Александров А. Способы извлечения звука, приемы игры и штрихи на домре / Александров А. – М., 1980. – 120 с.
2. Алексеев І. Викладання гри на баяні / І. Алексеев. – К.: МузГиз, 1960. – 135 с
3. Бесфамільнов В., Семешко А. Виховання баяніста / Питання теорії і практики / В. Бесфамільнов, А. Семешко. – К.: Музична Україна, 1989. – 200 с.
4. Гинзбург Л. О работе над музыкальным произведением / Л. Гинзбург. – М.: Музыка, 1981. – 112 с.
5. Давидов М. Теоретичні основи формування виконавської майстерності баяніста / М. Давидов. – М.: Муз. Україна, 1997. – 240 с.
6. Имханицкий М. Новое об артикуляции и штрихах на баяне / М. Имханицкий. – М.: Изд-во РАМ им. Гнесиных, 1997. – 42с.
7. Коган Г. У врат мастерства / Г. Коган. – М.: Музыка, 1969. – 240 .
8. Липс Ф. Искусство игры на баяне / Ф. Липс. – М.: Музыка., 1985. – 160 с.
9. Любомудрова Н. Методика обучения игре на фортепиано / Н. Любомудрова. – М.: Музыка., 1982. – 136 с.
10. Милич Б. Воспитание ученика – пианиста / Б. Милич. – К.: Кифара, 2002. – 183 с.
11. Мазель Л., Цукерман В. Анализ музыкальных произведений / Л. Мазель, В. Цукерман В. – М.: Музыка, 1967
12. Мирек А. ... И звучит гармоника. / А. Мирек. – М.: Сов. комп., 1969. – 176 с.
13. Нейгауз Г. Об искусстве фортепианной игры / Г. Нейгауз . – М.: Музыка, 1982. – 234 с.
14. Питання фортепіанної педагогіки та виконавства. Збірник статей. // Ред. та упоряд. А. Корженевського // – К.: Музична Україна, 1981. – С. 36.
15. Семешко А. Баянно-акордеонне мистецтво України на зламі ХХ-ХХІ століть. / Довідник/ С. Анатолій. – Тернопіль: Богдан, 2009. – 244с.
16. Станиславский К. Работа актера над собой // Собр. Соч. В 8-ми т., т.2. / К. Станиславский. – М.: Азбука, 2015. – 512 с.
17. Ризоль Н. Принципы применения пятипальцевой аппликатуры на баяне / Н. Ризоль. – М.: Музыка, 1977. –
18. Б. Егоров Общие основы постановки при обучении игре на баяне. – В кн.: Баян и баянисты, ч. 2. / Б. Егоров. – М.: Музыка, 1974. – С. 48.
19. Швейцер А. Иоган Себастьян Бах / А. Швейцер. – М.: Музыка, 1964. – 728с.